

ژانت لازاریان از خانواده‌ای مهاجر از نخجوان در تهران متولد شد. تحصیلات ابتدایی را همان‌جا و اصفهان گذراند. سپس در رویال کالج لندن ادامه تحصیل داد. مقالاتش از سال ۱۳۴۶ در نشریات مهم فرهنگی و هنری منتشر شده است. ده سال مسئول صفحه فرهنگی - هنری روزنامه انگلیسی‌زبان تهران جنرال بود در جشنواره‌های مهم فیلم و موسیقی شرکت کرده و با گزارش‌ها و مقالات خود علاقه‌مندان را در جریان تحولات هنری جهان قرار داده است. در طی دو دهه گذشته در ترتیب دادن نمایشگاه‌های خصوصی از نقاشان معاصر ایران پیشگام بوده و دبیر نمایشگاه هنرمندان معاصر ارمنستان در موزه هنرهای معاصر تهران در سال ۲۰۰۱ و همچنین در موزه ملی ارمنستان بوده است. ژانت لازاریان در طی سی سال گذشته علاوه بر فعالیت‌های هنری و مطبوعاتی در اندیشه تدوین دانشنامه ایرانیان ارمنی بوده که سرانجام منتشر شد. این گفتگو به مناسبت تجدید چاپ این دانشنامه انجام گرفته است.

- خانم لازاریان سال گذشته، ۱۳۸۸، چاپ دوم کتاب دانشنامه ایرانیان ارمنی منتشر شد، لطفاً درباره چگونگی آن از نظر کمی و کیفی نقطه‌نظرهای خودتان را بفرمائید.
پیش از پرداختن به این موضوع لازم می‌دانم که ابتدا جریان شکل‌گیری این کتاب را

• زانت لازاریان

توضیح بدهم. چند سال پیش، هنگامی که دفتر گفتگوی تمدن‌ها در تهران دایر بود، پیشنهاد دادم تا کتابی درباره خدمات آرامنه در دوره‌های مختلف در ایران به عنوان کاری ماندگار از سوی آن نهاد چاپ شود. آنان نیز پذیرفتند و قرار شد در این زمینه کتابی درباره چهار اقلیت دینی آشوری، کلیمی، زردشتی و ارمنی چاپ و در یک جلد به عنوان هدیه نفیسی ارائه گردد. ولی متأسفانه چنین اتفاقی نیفتاد.

اما مسئولیت چاپ کتاب دانشنامه ایرانیان ارمنی بر عهده من واگذار شد و قرار بر این شد که از سه خلیفه‌گری شمال و جنوب و مرکز و نیز هجده انجمن فرهنگی ورزشی و اجتماعی دعوت به عمل آید تا در این زمینه همکاری نمایند که چنین هم شد. من هم گروهی تشکیل دادم از سرکار خانم اریکا بوقوسیان که پیشتر اطلاعاتی درباره برخی اشخاص و پاره‌ای از حرفه‌ها جمع‌آوری کرده بود، همچنین ژرژ آبراهامیان، روبرت مارکاریان، آرتیاز پطروسیان و چند نفر دیگر که به تناوب به من کمک می‌کردند و طی هفته‌ها، ساعت‌های متمادی به گردآوری مطالب و بررسی آنها در طی جلسه‌های مختلف می‌پرداختیم. تا اینکه سرانجام کار تهیه مطالب تمام و کتاب برای چاپ آماده شد.

- خانم لازاریان آیا اقلیت‌های دیگری که از آنها نام بردید در این زمینه فعالیت داشتند.
نخیر، تا آنجا که من مطلعم، هیچ خبری از آنان نشد و در این راستا، کتابی از سوی آنان منتشر نشد، لاقلاً مرکز گفتگوی تمدن‌ها آن را چاپ نکرد.
- خوب پس لطفاً درباره چاپ کتاب بفرمایید.

با نظارت مرکز گفتگوی تمدن‌ها، چاپ کتاب را به انتشارات هیرمند سپردند. اما ظاهراً انتشارات هیرمند کتاب را دست‌کم گرفت و آن‌گونه که شایسته چنین کتابی است چاپ نشد. اما با همه اینها استقبال خوبی از کتاب شد.

- خانم لازاریان این استقبال از سوی خریداران و خوانندگان کتاب فقط به ایران محدود می‌شد؟

خیر، کتاب در اروپا به‌ویژه فرانسه و همچنین در آمریکا در میان ارمنه مورد توجه واقع شد و خواستاران زیادی داشت و من درباره کتاب نامه‌های تشکرآمیز و انتقادی از کتابخانه کنگره آمریکا و فرانسه دریافت داشتم.

- این انتقادات که می‌فرمائید در چه زمینه‌ای بود؟

پاره‌ای از این انتقادات دوستانه و از سر دلسوزی و قابل قبول بود، اما برخی از آنها لحنی غیردوستانه داشت و فاقد جوهره نقد علمی بود. اما در تمام این سال‌ها نامه‌های تشکرآمیز بسیاری حتی از خوانندگان فارسی زبان به دستم رسید که از انتشار کتاب خوشحال بودند چرا که کتابی در دسترس آنان قرار گرفته بود که آگاهی‌های زیادی درباره ارمنه و اقدامات آنان در کشور خودشان در اختیارشان می‌گذاشت.

- خوب، خانم لازاریان برمی‌گردیم به همان پرسش نخست و چاپ دوم کتاب در

سال ۱۳۸۸.

از آنجایی که این کتاب تنها کتاب به زبان فارسی در این زمینه است، مورد تشویق آقای

حقیقیان، سفیر سابق ایران در ارمنستان، و سفیر بعدی، آقای سقائیان، قرار گرفت. چاپ دوم کتاب با یاری و مساعدت آقای حقیقیان، امکان‌پذیر شد. آقای سقائیان ترجمه کتاب را به زبان ارمنی ضروری عنوان کردند که این کار در ارمنستان انجام بگیرد. به کمک وزارت ارامنه خارج از ارمنستان، وزارت (اسپورک) این کار انجام گرفته و برای چاپ آماده است. همچنین به خاطر خدمات طولانی اینجانب و نیز گردآوری مطالب و چاپ این کتاب، از طرف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی لوح تقدیری نیز به من داده شد.

- خانم لازاریان آیا چاپ دوم کتاب نسبت به چاپ اول آن مزیت و یا برتری‌هایی دارد؟
قطعاً، نخست اینکه اطلاعات جدیدی به آن افزوده شد و به‌ویژه اطلاعات مربوط به زندگی‌نامه‌ها به روز درآمده، بسیاری از اشتباهات چاپ نخست اصلاح شده، زندگی‌نامه‌های دیگری به کتاب افزوده شده و کار ویراستاری بهتری بر آن اعمال شده است. اما کتاب دارای نواقصی نیز هست که امیدوارم ترجمه ارمنی آن فاقد این معایب باشد. من این نکات را به ارمنستان فرستادم که در ترجمه اعمال گردد.

- منظورتان از این معایب چه چیزهایی است؟

یکی در مورد نام کتاب است که من در آن نقشی نداشتم و تعیین نام آن از اختیارات ناشر کتاب بود، زیرا دانشنامه با یک جلد به پایان نمی‌رسد. من انتظار داشتم که دست‌کم در فاصله شش ساله میان چاپ اول کتاب تا چاپ دوم آن از سوی این دوستان کتابی منتشر شود که کاملتر باشد که نشد. یکی دیگر از مواردی که باعث تعجب من شد عدم درج نام ویراستار کتاب، آقای عرفانیان، بود که به هر صورت تا حدی برای یکدست نمودن مطالب کتاب زحمت کشیدند و این کاری بود که باید ناشر کتاب انجام می‌داد و من پس از چاپ کتاب متوجه این موضوع شدم. پشت جلد کتاب هم مناسب نیست، درست است که ارامنه اولین مسیحی‌های جهان هستند ولی دارای تاریخ و ادبیات بسیار غنی هستند، بهتر بود، مانند چاپ اول، عکس بزرگان ارامنه روی جلد قرار می‌گرفت. ولی متأسفانه این هم از اختیارات ناشر بود.

- خانم لازاریان آیا موضوع دیگری برای گفتن باقی مانده است؟

پیشنهاد می‌کنم انجمن‌های فرهنگی ارامنه یا خلیفه‌گری ارامنه تهران کمیته‌ای در نظر بگیرند و این کتاب را سنگ بنا قرار داده و به صورت یک دانشنامه که لازمه شناخت هم‌وطنان فارسی‌زبان از خدمات دائم ارامنه به کشور است، با اطلاع گردانند و مانند دانشنامه‌های متداول کتاب را به روز نمایند.

دیگر سخنی ندارم به جز تشکر و سپاس از همه دست‌اندرکاران وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که در چاپ این کتاب یاری نمودند و نیز تشکر ویژه از جناب آقای علی سقائیان سفیر کشورمان در ارمنستان که با لطف و محبت خویش زمینه‌های چاپ دوم کتاب و نیز ترجمه آن به ارمنی را فراهم ساختند و از بذل محبت دریغ نفرمودند و با سپاس از شما و خوانندگان مجله.